

Expeditie Spitsbergen 79

✍️ REDMAR HEIN

📷 BEN BEKOORY

TENTOONSTELLING

🌐 WWW.RUG.NL/MUSEUM

De nederzetting Smeerenburg, waar in de zeventiende eeuw Nederlandse walvisvaarders ovens bouwden om spekvet te koken tot traan, ligt precies op 79 graden noorderbreedte. In de loop van de jaren zeventig van de twintigste eeuw raakte deze al eeuwen verlaten archeologische vindplaats in verval. Materiaal spoelde weg en ook toeristen namen spullen mee. Dit was destijds voor de RUG aanleiding een expeditie te organiseren en onderzoek te gaan doen naar dit unieke cultuurhistorische erfgoed.

Walvisvaarders

Zo vertrok in 1979, onder leiding van de jonge onderzoeker Louwrens Hacquebord, de eerste extern gefinancierde RUG-expeditie naar de nederzetting op Amsterdameiland bij Spitsbergen. Ben Bekoory reisde mee als expeditielid en wetenschappelijk fotograaf. Zijn foto's vormen het hart van een tentoonstelling, die vanaf zondag 8 december, veertig jaar na dato, te zien is in het Universiteitsmuseum.

Door de grootschalige jacht kromp de walvispopulatie in de loop van de zeventiende eeuw, wat voor de walvisvaarders een belangrijke reden was te stoppen met hun

activiteiten. De nederzetting die ze achterlieten, werd in 1979 dus het doel van de expeditie van Haquebord en de zijnen. En vervolgens vormde die tocht het begin van het Groningse onderzoek vanuit het Arctisch Centrum naar het verblijf van de zeventiende-eeuwse walvisvaarders en de invloed van de Nederlandse walvisindustrie op de omgeving daar.

Barre omstandigheden

In de tentoonstelling 'Expeditie Spitsbergen 79' in het Universiteitsmuseum komen verschillende onderdelen van de bijzondere reis aan bod. Ruimschoots aandacht krijgt de natuur: het veranderlijke weer, de prachtige fauna en de bijzondere vergezichten. Foto's en objecten voeren de bezoekers ondertussen veertig jaar terug in de tijd naar dit Arctische gebied. De vele tegenslagen tijdens de reis naar Amsterdameiland vormen een belangrijke kern van de tentoonstelling. De barre omstandigheden van kou, ijzige wind en hoge vochtigheid maakten de expeditie tot een zware onderneming. En wat als je op Spitsbergen arriveert en de kapitein die je naar je eindbestemming zou brengen komt niet opdagen?

Enmaals ter plekke moest het veldwerk

gedaan worden onder de continue dreiging van ijsberen die in de onderzoekers een prooi zagen.

Multidisciplinair

Op de expeditie van 1979 volgden er meer. Het waren wetenschappelijk gezien succesvolle projecten. Uniek voor die tijd was het multidisciplinaire karakter van het Smeerenburgproject. Historici, biologen en geografen probeerden gezamenlijk een completer beeld te vormen van de leefomgeving van de walvisvaarders.

Expeditie in augustus 2020

De tentoonstelling geeft ook aandacht aan andere menselijke activiteiten die Spitsbergen bedreigen. Zo is klimaatverandering een van de grote problemen waar de poolgebieden mee te maken hebben. Aan de hand van actueel onderzoek toont het museum de gevolgen hiervan.

Aan de expedities naar Spitsbergen die het Arctisch Centrum expedities de laatste jaren organiseert, mogen behalve wetenschappers ook beleidsmakers en toeristen deelnemen. De eerstvolgende staat gepland voor augustus 2020.